

Щодо проекту «Зменшення біологічної загрози в Україні»

У квітні 2005 року між Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством оборони США, за участю сенаторів США Б.Обами та Р.Лугара було підписано Угоду про започаткування в Україні проекту технічної допомоги нашій державі «Зменшення біологічної загрози в Україні». У 2010 році до Угоди, в якості отримувача допомоги, приєдналися Академія аграрних наук України і Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України.

Угода регламентується законодавчою базою України (додаток) :

У структурах Державної санітарно-епідеміологічної служби (МОЗ України) та Державної ветеринарної та фітосанітарної служби (Міністерство агропромислової політики України) присутні лабораторії з вивчення особливо небезпечних інфекцій бактеріальної та вірусної природи. Відповідно до законодавства України та Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) зазначені мікроорганізми відносяться до таких, що можуть призводити до важких захворювань людей/тварин (аж до смертельних випадків), епідемій, а в випадку захворювання тварин – ще й великих економічних збитків (за необхідності знищення тварин, проведення масових карантинних заходів тощо).

На даний час в Україні епідеміологічний стан із захворювань на туберкульоз, серозний менінгіт, різні види грипу, інші інфекційні хвороби є загрозливим. На Луганщині, Харківщині спостерігається складна зоонозна ситуація з розповсюдження Африканської чуми свиней, що супроводжується винищенням тварин та суттєвим обмеженням експортних можливостей України.

Українські лабораторії з вивчення особливо небезпечних інфекцій розміщені у старих, не придатних для роботи з мікроорганізмами приміщеннях: часто не працюють санітарні пропускники, відсутні системи вентиляції та кондиціонування повітря, відсутні системи охоронної сигналізації, відеоспостереження та контролю доступу. Через брак коштів переоснащення лабораторій не поводилось багато років. Лікарі працюють в умовах, що є потенційно небезпечними для їх здоров'я. Методики, що застосовуються, є *застарілими та небезпечними*. Загалом, лабораторії в такому стані не відповідають вимогам Українських санітарних правил та рекомендацій ВООЗ, а також є джерелом небезпеки в частині потенційної загрози витікання патогенних мікроорганізмів/ захворювання лікарів, які там працюють.

В рамках великої «Рамкової угоди щодо ВЗЗ від 1993 р» між Україною та США[2], було укладено Угоду про співробітництва між Міністерство охорони здоров'я України та Міністерством оборони Сполучених штатів Америки [1] Дана Угода має статус Міжнародної технічної допомоги та регулюється Постановою КМУ України від 15 лютого 2013р. «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» [3]. Проект фінансується Урядом Сполучених штатів Америки через Агенство зменшення загроз МО США. Виконавець проекту компанія Блек енд Вітч Спеціал Проджект Корп. Співвиконавці- українські компанії, які мають досвід та необхідні ліцензії на виконання певних видів робіт. Безпосередніми отримувачами допомоги- Реципієнтами є обласні заклади Державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ України та Державної ветеринарної та фітосанітарної служби МінАПП України.

Плановий бюджет 175 млн. доларів США. На сьогодні подібні проекти «Зменшення біологічної загрози» за фінансової підтримки Уряду США виконуються в ряді пост радянських країн таких як :Грузія, Вірменія, Азербайджан, Казахстан, Киргизія, Узбекистан, та інших країнах

Метою виконання проекту є:

- Покращення можливостей Реципієнтів проекту, закладів та установ, підпорядкованих Державній санітарно-епідеміологічній службі України, Державній ветеринарній та фітосанітарній службі України та Національній академії аграрних наук (НААН) проводити діагностичну роботу з реагування на спалахи хвороб, викликаних небезпечним патогенами;
- Створення відповідних технічних та лабораторних умов у закладах та установах - Реципієнтах проекту;
- Надання необхідної допомоги закладам та установам - реципієнтам проекту у досягненні міжнародних стандартів біобезпеки;
- Сприяння впровадженню спільних дослідницьких ініціатив з закладами та установами - реципієнтами проекту;
- Навчання фахівців Реципієнтів проекту.
- Постачання мобільних лабораторій для реагування на спалахи захворювання на базі автомобіля Mitsubishi L200 з необхідним комплексом діагностичного та захисного обладнання
- Трирічна підтримка діяльності лабораторій, що включає постачання витратних матеріалів та діагностичних реактивів, сервісного обслуговування обладнання, надання консультацій та тренінгів та інше

Дані завдання реалізуються шляхом проведення комплексу робіт з капітального ремонту, чи нового будівництва приміщень лабораторій, які задовольняють вимогам українських та міжнародних норм з санітарного режиму та біобезпеки. Лабораторії оснащуються потужною системою інженерного забезпечення, що включає мікроклімат, тепло та воду постачання, безперебійне електропостачання від резервного дизель-генератора. Лабораторії забезпечуються всім комплексом лабораторного обладнання, яке необхідне для проведення аналізів за допомогою новітніх методів Полімеразної ланцюгової реакції та Імуноферментного аналізу, шафами біобезпеки та іншим. Відмінність даного Проекту в тому, що ним передбачено навчання українських лікарів лабораторним методикам та правилам роботи. Немаловажним є те, що Проектом передбачена підтримка діяльності Лабораторій та постачанням протягом трьох років всіх необхідних витратних матеріалів та діагностичних реактивів.

Хочеться звернути увагу, що проектом не передбачено створення нових структурних підрозділів чи зміна існуючої структури закладів Держсанепідемслужби чи Держветфітослужби, а тільки реконструкція, модернізація та дооснащення існуючих структурних лабораторій та відділів.

Планом виконання проекту передбачено 2 етапи: – Фаза Іа та Фаза Ів.

На сьогодні в рамках Фази ІІа проекту проведено модернізацію існуючих Лабораторій системи Державної санітарно-епідеміологічної служби України в м.м. Київ, Вінниця, Львів, Сімферополь, Дніпропетровськ, Харків, Херсон, Тернопіль. Також модернізовано лабораторії в Одеському науково-дослідному протичумному інституті ім.І.І. Мечникова та Львівському науково-дослідному інституті епідеміології та гігієни. Для Державної ветеринарної та фітосанітарної служби проведено будівництво, реконструкцію та модернізацію Регіональних державних лабораторій в лабораторій в Львові, Луганську та Дніпропетровську. Для Національної академії аграрних наук створено лабораторно –навчальний центр на базі Інституту ветеринарної медицини м. Київ. Середня вартість будівельно-монтажних робіт та лабораторного обладнання для кожної лабораторії складає 1,5-2 млн доларів США, з них вартість лабораторного обладнання біля 450 тис доларів США.

Проект отримав високу оцінку українських фахівців, розглядався на засіданні РНБО та Національного інституту стратегічних досліджень.

На сьогодні всі лабораторії успішно працюють в структурі Державної санітарно-епідеміологічної служби та Державної ветеринарної та фіто санітарної служби України. Зокрема саме на поставленому обладнання методом ПЛР в Вінницькій СЕС було виявлено небезпечне захворювання на Туляримію і вдалося врятувати дитину. В зв'язку з виявленням Африканської чуми свиней реконструйована лабораторія Держветфітослужби в Луганську працює в цілодобовому режимі. Є інші приклади ефективного використання Технічної допомоги. Всі приміщення, обладнання та матеріали передані у повну власність Реципієнтам- місцевим закладам Держсанепідслужби України та Держветфітослужби України згідно Актів передачі-приймання і на сьогодні ні представники США ні українські підрядні організації на них не присутні

Фаза ІІа Проекту закінчилася 31 травня 2013р та була профінансована в розмірі біля 90 млн доларів США. На сьогодні є актуальним затвердження «Плану надання технічної допомоги...» для Фази ІІв. Плановий бюджет становить близько 76 млн доларів США

Фаза ІІв Проекту передбачає реконструкцію (чи будівництво за необхідністю) з переоснащенням Регіональних державних лабораторій ветеринарної медицини в м.м. Хмельницький, Херсон, Одеса, Чернігів, Черкаси, Київ, Харків, Полтава. Також Фаза ІІв Проекту передбачає будівництво Центральної референтної лабораторії хвороб тварин з підвищеним рівнем біологічного захисту. Буде проведено навчання фахівців та забезпечено підтримку діяльності лабораторії протягом 3-х років.

На жаль при виконанні Проекту спостерігалась значна протидія зі сторони співробітників Служби безпеки України практично у всіх областях України. Ставилися перешкоди на відвідування будівельного майданчика співробітниками українських підрядних організацій-громадянами України. При цьому ніяких усних чи письмових зауважень надано не було. Керівництво Державної ветеринарної та фіто санітарної служби знаходиться під постійним тиском. Була зірвана процедура офіційного відкриття реконструйованої ветеринарної лабораторії за участю посла США Джона Тефта у Львові і Харкові. Одним із аргументів є інформація про те, що

в 2012р. від продовження подібного Проекту зменшення біологічної загрози відмовилось керівництво Російської федерації. В результаті Першим заступником Міністра аграрної політики і продовольства України І.Ю.Бісюком на адресу Міністерства закордонних справ України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та в Посольство США в Україні було направлено лист від 13.03.2013 №37-15-14/5028 про відмову від участі в проекті Зменшення біологічної загрози в Україні, фаза Ів.. Це викликає здивування з огляду на те, що «Меморандум щодо надання технічної допомоги визначеним реципієнтам Державного комітету ветеринарної медицини» [5] уже затверджений керівництвом Державної ветеринарної та фіто санітарної служби в 2010 році. В листі п. Бісюк посилається на Концепцію Цільової програми біобезпеки та біологічного захисту, яка з огляду на заплановане скорочення Державного Бюджету України очевидно профінансована не буде.

Відмова Українських керівників від продовження виконання Проекту позбавляє Україну фінансування біля 76 млн доларів США для цілей визначених Проектом.

Для продовження виконання Проекту на наступну фазу Ів необхідно затвердження «Плану надання технічної допомоги визначеним реципієнтам » Керівництвом Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України. Згідно Українського законодавства тільки після цього Проект може бути зареєстрований в Міністерстві економічного розвитку та торгівлі України та бути профінансованим. Як перший крок необхідно направити на адресу Міністерства закордонних справ України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та в Посольство США в Україні лист-згоду на участь Української сторони – Державної ветеринарної та фіто санітарної служби в Проекті.

Проблема є актуальною, оскільки фінансування іде з Державного бюджету США і до 1 квітня 2014 Проект повинен бути включений в план фінансування на 2014 рік. В іншому разі Проект фінансуватися не буде і Україна втратить значні кошти Міжнародної технічної допомоги. Окреме питання стосується іміджу України і міжнародних відносинах.

Необхідне Ваше сприяння в усуненні перешкод у виконанні Проекту «Зменшення біологічної загрози в Україні»

Контактні особи відповідальні за прийняття рішення

Голова Державної ветеринарної та фіто санітарної служби України В.М.Горжеєв
тел.2791217

Перший заступник Міністра АПП І.Ю.Бісюк тел. 2662444

Начальник Управління забезпечення протиепізоотичної роботи Троцький М.С. тел.
278-84-35

Голова Державної санітарно-епідеміологічної служби України А.М.Пономаренко
4250355

Міністр охорони здоров'я України О.Мусій тел. 253-61-94

Законодавча база

1. Угода між Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством оборони Сполучених Штатів Америки стосовно співробітництва у галузі запобігання розповсюдженню технологій, патогенів та знань, які можуть бути використані в ході розробки біологічної зброї" від 29 серпня 2005 року
2. Угода між Україною і Сполученими Штатами Америки щодо надання допомоги Україні в ліквідації стратегічної ядерної зброї, а також запобігання розповсюдженню зброї масового знищення" від 25 жовтня 1993 року, подовжена до 31 грудня 2020 ("Рамкова угода щодо ВЗЗ між Україною та США").
3. Постанова Кабінету міністрів України від 15 лютого 2013 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги»
4. План надання технічної допомоги визначеним реципієнтам Міністерства охорони здоров'я затверджений 19 грудня 2008р.
5. Меморандум щодо надання технічної допомоги визначеним реципієнтам Державного комітету ветеринарної медицини (зараз Державна ветеринарна і фіто-санітарна служба України) та Національної Академії аграрних наук України. Затверджений 6 жовтня 2010р.
6. Огляд концепції розвитку системи медицини , від 22 жовтня, 2009 року
7. Огляд концепції розвитку системи ветеринарної медицини від 27 січня, 2010 року.